

Soudní poplatky

Jsou-li splněny předpoklady pro přiznání plného nebo částečného osvobození od soudního poplatku, kdy je z celkových poměrů žadatele zjištěna existence jeho objektivní nemožnosti splnit poplatkovou povinnost s ohledem na výši soudního poplatku, pak nelze tomuto žadateli - podnikateli - takové osvobození odepřít proto, že jeho objektivní neschopnost k úhradě soudního poplatku je důsledkem jeho podnikatelské činnosti.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 23 Cdo 4417/2013, ze dne 25.3.2014)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně AD P. s. r. o., se sídlem B., zastoupené Mgr. M.V., advokátem se sídlem v P., proti žalovaným 1) K. CZ s.r.o., se sídlem P., zastoupené Mgr. R.N., advokátem se sídlem v P., a 2) Československé obchodní bance, a. s., se sídlem P., o zaplacení 719 633,67 EUR s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 16 C 15/2013, o dovolání žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. srpna 2013, č. j. 39 Co 199/2013-283, tak, že usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. srpna 2013, č. j. 39 Co 199/2013-283, a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 17. dubna 2013, č. j. 16 C 15/2013-150, se zrušují a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 5 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 5 usnesením ze dne 17. dubna 2013, č. j. 16 C 15/2013-150, nepřiznal žalobkyni osvobození od soudních poplatků. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalobkyně neprokázala své majetkové poměry odůvodňující přiznání plného nebo alespoň částečného osvobození od soudních poplatků, neboť neprokázala své tvrzení o její nepřiznivě finanční situaci. Na jedné straně žalobkyně poukazovala na výrazný pokles příjmů již od roku 2011 a na druhou stranu v rámci žaloby uvedla, že v červenci 2012 se zavázala v postavení budoucího kupujícího ke koupi nemovitosti a k úhradě kupní ceny ve výši 1 398 273,65 EUR. Poukazovala-li žalobkyně na zablokování účtu vedeného u Československé obchodní banky, a. s., soud zjistil, že ke dni zablokování účtu převyšoval tvrzený zůstatek na tomto účtu částku, jejíž úhrada měla být žalobkyni zablokováním účtu znemožněna, a to o 2 900 890 Kč. Tvrdila-li žalobkyně, že potřebuje vynaložit finanční prostředky na nákup nové kolekce, soud dovodil, že tato okolnost neodůvodňuje plné a ani částečné osvobození od soudního poplatku. Zároveň soud zjistil, že žalobkyně disponuje dalšími účty a že z daňového přiznání vyplývá zřejmá značná výše výnosů. Pokud žalobkyně tvrdila, že vynaložila vysoké finanční částky na úhradu smluvních pokut, soud konstatoval, že tato skutečnost není z předložených důkazů nijak zřejmá.

Proti uvedenému usnesení soudu prvního stupně podala žalobkyně odvolání, které doplnila předložením posudku autorizovaného auditora o stavu její likvidity, ve kterém auditor potvrdil, že zaplacení vyměřeného soudního poplatku by mohlo reálně zapříčinit zánik žalobkyně.

Městský soud v Praze usnesením ze dne 13. srpna 2013, č. j. 39 Co 199/2013-283, usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Odkázal na vyčerpávající a logické odůvodnění usnesení soudu prvního stupně a dospěl ke shodnému právnímu závěru, že návrh na osvobození od soudních poplatků není v daném případě důvodný, protože u žalobkyně nejde o skutečnou hmotnou tíseň. Předložený posudek autorizovaného auditora o stavu její likvidity hovoří pouze o potenciálním zániku žalobkyně v případě uhrazení vyměřeného soudního poplatku.

Proti usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Jeho přípustnost spojuje s právní otázkou, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud řešena, a to otázkou výkladu a účelu ustanovení zakládající poplatkovou povinnost ve vztahu k zachování práva účastníka na přístup k soudní ochraně za podmínek, kdy zaplacení soudního poplatku by úplně znemožnilo domoci se uplatněného nároku, a to v důsledku nepříznivé finanční situace, která mu neumožňuje zaplatit soudní poplatek. Poukazuje na to, že Nejvyšší soud České republiky řešil jen obdobnou otázku, od jejíhož vyřešení se však odvolací soud v dané věci odchýlil. Zpochybňuje správnost závěru odvolacího soudu, že nespĺňuje podmínky podle § 138 odst. 1 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) pro přiznání osvobození od soudního poplatku, a to poukazem na předložené důkazy, zejména o úhradě smluvních pokut společností S., s. r. o. a A. Servis SK, s. r. o., a na důkaz ohledně poklesu tržeb na začátku roku 2011 a na posudek autorizovaného auditora o stavu její likvidity vypracovaný ke dni 31. 5. 2013, ve kterém auditor potvrdil, že zaplacení soudního poplatku by mohlo reálně zapříčinit až zánik žalobkyně. Namítá, že odvolací soud své rozhodnutí bez bližšího zkoumání založil jen na argumentech první žalované a vůbec se nevypořádal s odvolacími námitkami žalobkyně. Dovolatelka má za to, že prokázala objektivní neschopnost zaplatit vyměřený soudní poplatek, a nepřiznáním osvobození od tohoto poplatku by jí postupem soudu byla odňata možnost jednat před soudem a ve smyslu Listiny základních práv a svobod by jí bylo odňato právo na soudní ochranu. V doplnění dovolání poukázala na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a judikaturu Ústavního soudu, potvrzující odůvodněnost přiznání osvobození od soudního poplatku i v jejím případě. Dovolacímu soudu proto navrhla, aby rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

V řízení o dovolání bylo postupováno podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 (srovnej článek II body 1. a 7. zákona č. [404/2012](#) Sb. - dále opět jen „o. s. ř.“).

Dovolání nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř.; Nejvyšší soud proto zkoumal, zda je přípustné podle § 237 o. s. ř. (pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř.).

Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně o nepřiznání osvobození od soudních poplatků, je usnesením, kterým se odvolací řízení (ohledně návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků) končí (srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo 1301/2013, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 99/2013), a dovolání je ve smyslu § 237 o. s. ř. přípustné, neboť napadené rozhodnutí závisí na posouzení otázky procesního práva, konkrétně na posouzení podmínek pro přiznání osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 138 o. s. ř., při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

Dovolání je i důvodné.

Podle § 138 odst. 1 o. s. ř. na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva; přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li proto zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.

Nerozhodne-li předseda senátu jinak, vztahuje se osvobození na celé řízení a má i zpětnou účinnost; poplatky zaplacené před rozhodnutím o osvobození se však nevracejí.

Účelem právního institutu osvobození od soudních poplatků je zajistit navrhovateli přístup k soudu a s ním spjatou ochranu jeho práv i v podmínkách jeho tíživé materiální a sociální situace. Posouzení naplnění tohoto účelu je ale vázáno na konkrétní věc a konkrétní uplatňované právo (srovnej náleží Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2856/08, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 20/2009).

Osvobození od soudních poplatků podle ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř. lze přiznat i právnické osobě - podnikateli (srovnej např. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 8. 1998, sp. zn. 15 Co 539/98, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 61/1999).

Nejvyšší soud ve svém aktuálním rozhodnutí, a to usnesení ze dne 17. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo 1301/2013, s odkazem na komentářovou literaturu (srov. např. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, str. 953) vyložil, že účastník nesmí být jen pro jeho nepříznivou majetkovou situaci znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo u soudu a naplnit své právo na právní pomoc v občanském soudním řízení od počátku řízení. Zdůraznil, že při rozhodování o osvobození od soudních poplatků soud přihlíží k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku a k dalším podobným okolnostem. Přihlédne nejen k výši příjmů žadatele a množství disponibilních finančních prostředků, ale též k jeho možnosti si tyto prostředky opatřit, jakož i k důsledkům, které by pro jeho poměry mohlo mít zaplacení příslušného soudního poplatku (nebo jiných plateb v příslušném řízení předpokládaných). U právnických osob a u fyzických osob, které jsou podnikateli, lze vzít v úvahu rovněž povahu jejich podnikatelské nebo jiné činnosti, stav a strukturu majetku, platební (ne)schopnost; je však též nutno přihlížet k tomu, zda se spekulativně nezbavily majetku či jiných výhod, aby se poplatkové povinnosti vyhnuly. Soud tedy zkoumá nejen faktické poměry žadatele v době podání žádosti, ale musí zvažovat, zda ze strany žadatele nejde o obcházení zákona za účelem získání neoprávněné výhody (osvobození od soudních poplatků). Celkové zhodnocení všech okolností, které vypovídají o poměrech účastníka, se pak musí promítnout do závěru, zda účastník (vedlejší účastník) je s ohledem na své poměry schopen zaplatit soudní poplatky a nést další výdaje spojené s řízením, včetně nákladů spojených s poskytnutím právní pomoci (se zastoupením). Jestliže mu to jeho poměry nedovolují, je soud povinen mu přiznat tomu odpovídající osvobození od soudních poplatků (v plném rozsahu, zčásti, pro část řízení nebo jen pro některé úkony). Účastník je přitom povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své poměry, které jsou rozhodné pro posouzení důvodnosti jeho žádosti. S poukazem na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 3. 1997, sp. zn. 11 Cmo 18/97, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 6/1998, a na náleží Ústavního soudu ze dne 2. 10. 2008, sp. zn. II. ÚS 1619/08, Nejvyšší soud uzavřel, že při splnění ostatních předpokladů pro přiznání plného nebo částečného osvobození od soudního poplatku podle § 138 odst. 1 o. s. ř. nelze právnické osobě - podnikateli takové osvobození odepřít jen proto, že její objektivní neschopnost k úhradě soudního poplatku je důsledkem její podnikatelské činnosti (že potud nese „podnikatelské“ nebo „hospodářské“ riziko) - srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 33 Cdo 1900/2013, veřejnosti dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu - www.nsoud.cz.

V posuzovaném případě odvolací soud při své úvaze, zda poměry žalobkyně odůvodňují (byť částečně) přiznání osvobození od soudních poplatků nepřihlédl - v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu - ke všem relevantním hlediskům. Nesprávně posoudil tíživou materiální situaci žalobkyně zejména s ohledem na skutečnost vypovídající o stavu likvidity žalobkyně v podobě posudku autorizovaného auditora ze dne 19. 6. 2013, zpracovaného o finanční situaci žalobkyně ke dni 31. 5. 2013. Z uvedeného potvrzení auditora učinil odvolací soud závěr, že posudek autorizovaného auditora o stavu likvidity žalobkyně hovoří pouze o potenciálním zániku žalobkyně, avšak pomínil, že

podle potvrzení auditora zaplacením vyměřeného poplatku by fakticky byla ohrožena samotná existence žalobkyně a žalobkyni by tak nebyl zajištěn přístup k soudu a s ním spjatou ochranu jejích práv i v podmínkách její tíživé materiální situace. Přitom účelem právního institutu osvobození od soudních poplatků je zajistit navrhovateli přístup k soudu a s ním spjatou ochranu jeho práv i v podmínkách jeho tíživé materiální a sociální situace, jak konstatoval Ústavní soud v nálezu ze dne 9. 2. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2856/08. Jsou-li tedy splněny předpoklady pro přiznání plného nebo částečného osvobození od soudního poplatku, kdy je z celkových poměrů žadatele zjištěna existence jeho objektivní nemožnosti splnit poplatkovou povinnost s ohledem na výši soudního poplatku, pak nelze tomuto žadateli - podnikateli, v daném případě žalobkyni, takové osvobození odepřít proto, že její objektivní neschopnost k úhradě soudního poplatku je důsledkem její podnikatelské činnosti, jak mimo jiné nesprávně dovodil odvolací soud, zdůraznil-li podnikatelské záměry žalobkyně při posuzování návrhu na osvobození od soudního poplatku - srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo 1301/2013 a též usnesení ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 33 Cdo 1900/2013.

Nejvyšší soud proto dovoláním napadené usnesení odvolacího soudu zrušil. Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1, 2 o. s. ř.).

V dalším řízení tedy soud přihlédne k výše uvedeným relevantním hlediskům při posouzení přiznání osvobození od soudního poplatku a zváží případně, zda-li, a v jakém rozsahu, je namístě žalobkyni přiznat osvobození od soudního poplatku.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)